

Світовий океан та його частини

Автор: Денисик Оксана Олександрівна

□

Світовий океан і його частини.

Острови в океані

Мета уроку:

- **Навчальна** - сформувати уявлення про гідросферу, формувати знання про Світовий океан як найбільшу частину гідросфери, розповісти про складові частини Світового океану;
- **Розвивальна** - розвивати вміння та навички роботи з картами атласу й контурною картою; логічне мислення та навички побудови логічних ланцюгів;
- **Виховна** - виховувати любов до природи, вміння спілкуватися.

Обладнання: підручник, зошит для практичних робіт, карта півкуль, авторська презентація.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Географічна номенклатура: **океани:** Тихий, Індійський, Атлантичний, Північний Льодовитий; **моря:** Чорне, Азовське, Середземне, Червоне, Балтійське, Саргасове, Північне, Карибське; **протоки:** Керченська, Гібралтарська, Магелланова, Дрейка, Берингова, Босфор, Дарданелли; **затоки:** Біскайська, Бенгальська, Мексиканська, Гвінейська; **острови:** Гренландія, Мадагаскар, Великобританія, Нова Гвінея, Антильські, Шрі-Ланка, Нова Зеландія, Ісландія; **півострови:** Аравійський, Кримський, Індостан, Лабрадор, Скандинавський, Сомалі.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Мотивація навчальної і пізнавальної діяльності.

Роздивіться уважно фото на дошці (фото глибин океану).

Що найперше у вас асоціюється з цим зображенням?

Отже, пригадаймо, що колись на нашій планеті існував один великий материк та один безкрайній океан.

Які їх назви?

Але з часом материк розколовся, плити почали рухатись, і своїм новим розташуванням розділили **Тетіс** на 4 частини.

Назвіть їх.

Але не зважаючи на це, всі океани залишилися з'єднаними між собою, тобто прадавній океан зберіг свою цілісність. Тепер ми називаємо всі океани планети – Світовим океаном. І цього ми здійснимо подорож цим океаном та дізнаємось, як можна обігнути всю планету водними просторами.

III. Актуалізація опорних знань і вмінь

Запитання

1. Що таке гідросфера?
2. У яких станах може перебувати вода?
3. Де можна побачити воду в рідкому стані? у газоподібному? твердому?
4. За яких умов вода переходить із одного стану в інший? Зобразити схематично.
5. Що таке кругообіг води в природі? Який він буває?
6. Що є основною причиною кругообігу води?

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Світовий океан

Безперервна водна оболонка земної кулі називається Світовим океаном. Він ділить сушу на материки і острови. З загальної площі поверхні земної кулі (510 млн км²), на долю Світового океану приходить 361 млн км² (71 %). Суша займає 149 млн км² (29 %). По поверхні Землі вода і суша розподіляються нерівномірно. У Північній півкулі суша становить 39 %, а вода – 61 %, в Південній – відповідно 19 і 81 %.

Світовий океан поділяє сушу на материки і, в свою чергу, також ділиться материками на окремі частини – океани. Світовий океан поділяється на чотири океани: Тихий, Атлантичний, Індійський і Північний Льодовитий. **Океан** – це частина Світового океану, розташована між окремими материками, яка відрізняється особливостями підводного рельєфу і має самостійну систему течій.

Робота з підручником

За текстом підручника і за картами атласу заповнити таблицю.

Назва	Площа, млн.км ²	Розташування	Глибина		Інші особливості
			Середня	Максимальна	
Тихий					
Атлантичний					
Пн. Льодовитий					
Індійський					

2. Частини світового океану.

В складі океанів виділяють моря. **Море** – це частина океану яка глибоко заходить в сушу або відокремлена від океану островами, підводними підняттями і сполучається з ним через протоки або має вільний зв'язок. Моря поділяються на окраїні, середземні (внутрішні) і міжострівні.

Окраїні моря примикають до материків окремою частиною і відокремлюються від океану островами або півостровами і мають вільний доступ до нього (Охотське, Берингова).

Середземні (внутрішні) моря розташовані між материками або всередині них. Ці моря з'єднуються з океаном через протоки.

Робота з картою.

Знайдіть на карті **моря**: Чорне, Азовське, Середземне, Червоне, Балтійське, Саргасове, Північне, Карибське та інші.

Усього на планеті налічується до 60 морів. Вони займають близько 60% площі Світового океану. Найбільше море на планеті – Філіппінське, площа якого становить 5,7 млн км².

Затока — частина акваторії моря (або океану), що заглиблюється в суходіл і має вільний водообмін з основним водним басейном. За походженням розрізняють океанічні і морські затоки. Так, Атлантичний океан біля берегів Європи утворює Біскайську затоку, а Індійський океан, вдаючись у суходіл на півдні Азії, - Бенгальську. Великими затоками є Мексиканська, Гвінейська.

Найбільша затока - Бенгальська (2,2 млн км²) в Індійському океані.

Робота з картою.

Протока — порівняно вузька смуга води, що розділяє які-небудь ділянки суходолу і з'єднує суміжні водні басейни або їхні частини. Наприклад, Керченська протока сполучає Азовське і Чорне моря.

Найдовша серед проток - Мозамбікська (1760 км), що відокремлює від Африки о.Мадагаскар. Найширша і найглибша протока - Дрейка, яка розділяє Південну Америку і Антарктиду. Найширша частина її сягає 1120 км, а максимальна глибина - 5249 м.

Робота з картою.

В океані трапляються ділянки суходолу різного розміру: найбільші — материки, а порівняно невеликі — острови. Острів - це невелика ділянка суходолу, з усіх боків оточена водами океан або моря.

Групи островів утворюють **архіпелаги**.

За походженням острови поділяють на материкові - це ті що відокремились внаслідок руху земної кори (Гренландія, Мадагаскар); вулканічні - утворились під час виверження вулканів на дні морів та океанів (Гавайські ,Курильські); коралові складені вапняковими

скелетами коралових поліпів. Найбільша коралова споруда Великий Бар'єрний риф.

Робота з картою.

Півострів – ділянка суходолу, сполучена з материком і оточена з трьох боків водою. Найбільшим півостровом у світі є Аравійський.

Робота з картою.

V. Закріплення нових знань.

«Знайди зайве слово»

- Атлантичний, Тихий, Аравійський, Індійський.
- Чорне, Середземне, Саргасове, Мадагаскар.
- Гренландія, Кримський, Мадагаскар, Тасманія.
- Аравійський, Сомалі, Скандинавський, Індійський.
- Дрейка, Карибське, Магелланова, Берингова.

«Лови помилку картографа»

Учитель показує на настінній карті та називає (правильно та неправильно) географічні об'єкти. Учні за допомогою піднятих рук сигналізують про свою згоду чи незгоду.

VI. Підсумок уроку.

VII. Підпиття підсумків

Заключне слово. Оцінювання учнів та загальна оцінка готовності класу до уроку

VII. Домашнє завдання

— опрацювати матеріал підручника;

— на контурну карту нанесіть об'єкти географічної номенклатури з теми «Океани»

Додатковий матеріал

У Світовому океані є лише одне море без берегів - **Саргасове**. Це море - справжнє царство одного з різновидів водоростей. Португальські мореплавці з експедиції Христофора Колумба назвали їх «саргасо», оскільки бульбашки повітря на водоростях за своєю формою нагадували сорт винограду з такою назвою. Саргасові водорості не закріплені на дні, а вільно дрейфують у водах Атлантики, утримуючись у межах великого колообігу морських течій тропічних широт. Унаслідок зміни впродовж року меж морських течій межі моря також змінюються і площа його становить 6-7 млн км².

Факти про Світовий океан, які ви можливо не знали:

1. Як відомо, у Світовому океані міститься 97% всієї води на Землі. І, як заявляють океанографи, тільки 5% з них повністю вивчено.

2. На дні океанів існують справжні підводні річки, а точніше, випадки так званого «холодного просочування». Саме так називають ділянки, де сірководень, метан та інші вуглеводні просочуються через тріщини на дні, змішуються з морською водою, а потім неспішно рухаються, подібно до річок.

3. Крім підводних річок, в океані існують також підводні водоспади. Причому деякі з них набагато більші за своїх наземних «родичів». Всього на сьогоднішній день відомо 7 подібних водоспадів. Причиною їх виникнення стають різниці в температурі і солоності різних ділянок океану і складний рельєф морського дна. На межі акваторій з різними умовами і за наявності підводних схилів щільна вода прямує до дна - замістити менш щільну воду.

Найбільший з нині відомих підводних водоспадів знаходиться на дні Датської протоки, яка розділяє Гренландію та Ісландію. Його висота приблизно 4000 метрів.

4. Іноді в океані з'являються «молочні моря». Таке «море» являє собою велику ділянку океану, яка в буквальному сенсі світиться. І незважаючи на те що існує чимало фотографій цього явища, про те, як воно виникає, вченим точно не відомо. За однією з версій, поява «молочних морів» пов'язана з життєдіяльністю люмінесцентних бактерій *Vibrio harveyi*, які створюють тривале світіння на великих ділянках океану.

5. За результатами дослідження, опублікованого в 2011 році в журналі PLOS Biology, в океані мешкає близько 2,2 мільйона видів організмів, з яких відомо тільки близько 194 400 видів.

6. Найбільшою рибою Світового океану являється китова акула. Окремі особини цього виду мали довжину 12,65 метра і досягали маси понад 21,5 тонни. Хоча існують також непідтверджені дані про існування ще більших особин. Сьогодні китові акули мешкають у всіх тропічних та помірно-теплих морях. Водночас найменшою рибою в Світовому океані вважається *Schindleria brevipinguis*, яка мешкає в коралових лагунах Бар'єрного рифу. Рибки цього виду можуть досягати лише 8,4 мм у довжину.

7. На глибині понад 1000 метрів від поверхні океану, в зоні, куди не проникає сонячне

світло і де мало їжі, мешкають химерні риби, найчастіше зі страхітливим зовнішнім виглядом. За відсутності світла вони мають маленькі очі (або взагалі їх не мають), повільно плавають і ніколи не ганяються за своєю здобиччю, щоб зберегти енергію в умовах з недостатньою кількістю їжі. Ці риби просто чекають на свою здобич або заманюють її за допомогою спеціальної «вудки». Більшість глибоководних риб невеликі - великим тут не прогостувати, однак животи багатьох з них можуть роздуватись, вміщуючи більше їжі, ніж важить сама риба. Найпоширеніші глибоководні риби відомі як морські чорти. А найбільш глибоководна риба була знайдена в жолобі Пуерто-Ріко на глибині 8370 метрів.

8. Відомі випадки, коли в океані утворювалось «хибне дно». Вперше про нього дізнались в 1942 році, коли декілька фахівців з акустичного зондування виявили в океані на глибині 300-450 метрів дивний прошарок, який відбивав звукові хвилі. Причому пізніше було виявлено, що вночі цей шар піднімався до поверхні моря, а вдень - опускався на глибину. Тоді й стало ясно, що «хибне дно» може бути утворене живими організмами, які уникають денного світла.

З'явилось безліч припущень, які саме організми створювали «хибне дно». Але зрештою виявилось, що це робили кальмари. Адже в згряях вони вміють розподілятися рівномірно, і таким чином здатні сформувати собою щільну масу, яка може стати перешкодою для звуку□